

подхода и акта деривационной номинации. В статье доказано, что возможности внутренней организации и внешних связей системы словообразования и ее основная – номинативная функция взаимообусловлены. Этим обеспечивается образование и использование названий, которые характеризуются словообразовательной структурой, некоторыми системными особенностями и функциями. Указанное и определяет место и роль словообразовательных процессов в общественно обусловленном отношении: действительность – мышление – язык – коммуникация, которая понимается как процесс или деятельность, которая осуществляется при помощи языка.

Ключевые слова: языковая номинация, лексическая номинация, аффиксальное словообразование, ономаσιологический подход, ономаσιологическая структура.

Grynyuk O. Onomasiological Aspect of Word – Formation in Modern German.

The article deals with the problems of language nomination, analyzed nomination aspect of language that includes creation or use of units of different levels - derivatives, derivative words, phrases, performing both similar and different features in character. It is determined the question of the role and place of the word-formation among the nominative means of language. It is based on the features of the affix derivation from a position due to the onomasiology nomination theory, described the areas of research of derivation nomination, emphasized the peculiarities of the onomasiological approach to word formation and the act of derivative nomination. The article proves that the possibility of internal organization and external relations of the word-formation system and its basic nominative function are interdependent. This ensures the creation and use of names that are characterized by word building structure, certain system features and functions. Together sets determinates the place and role of word-formation processes in the social conditioned relation: reality - thought - language - communication, understood as the process or activity that is realized with the help of language.

Key words: language nomination, lexical nomination, affixed derivation, onomasiological approach, onomasiological structure.

Віктор Дворянкін, Юлія Оніщенко
(Маріуполь)

УДК 811.161.2'282.2'373

АСТРОНОМІАЦІЯ В ГОВІРЦІ СЕЛА БІЛЬМАНКА КУЙБИШЕВСЬКОГО РАЙОНУ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ

У статті представлено опис астролексики, уживаної в новоствореній українській східностеповій говірці села Більманка Куйбишевського району Запорізької області, яке розташоване на межі східностепового та нижньонаддніпрянського діалектних континуумів. Проаналізовано номінації окремих небесних світил (найменування зір, сузір'їв), а також назви, пов'язані з фазами Місяця та з моментом появи або зникнення сонця. Спостереження над астрономенами показало, що більшість найменувань є монолексемами. Аналітичні назви представлені найчастіше атрибутивними словосполученнями. Засвідчено явище лексичної номінації (на рівні слова та словосполучення). Інтерпретація деяких астрономенів досліджуваної східностепової говірки через призму інших українських діалектних ландшафтів показала, що для багатьох понять, пов'язаних із найменуванням астрооб'єктів, у різних обшарах українського етномовного простору виявлено спільні назви, яким властиві фонетичні, морфемні й семантичні відмінності.

Ключові слова: українські східностепові говірки, астрономіація, астролексика, сема, маніфестант.

Постановка проблеми. Усебічне докладне висвітлення стану й динаміки говіркової номинативної системи завжди залежне від ступеня вивченості різних тематичних груп лексики, які на сьогодні нерівномірно представлені в діалектологічних описативних і лінгвогеографічних студіях. Між тим розвиток вітчизняної діалектології останнім часом характеризується посиленням інтересом до особливостей лексичних одиниць новостворених говіркових ландшафтів, адже їхнє вивчення (як і словникового складу старожитніх масивів) дає змогу доповнити відомості про формування української мови в живому мовленні носіїв. Показовим у цьому плані є астролексичний матеріал.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення астрономіаційного простору стало невід'ємною складовою лінгвістичних праць як вітчизняних науковців, так і зарубіжних. Як відомо, українська астрономіація вже перебувала в полі зору багатьох учених (О. Богуш [2], Л. Синишин [10], А. Соломахін [11], О. Тріль [12–14] та ін.). Так, А. Плечко схарактеризовано номінацію місяця в українських середньополіських говірках [8], І. Підгородецькою здійснено аналіз космонімів як засобів вербалізації краси природи на матеріалі творів української дитячої літератури [7], О. Карпенко описано космонімічний фрейм (власні назви природних космічних об'єктів та частин їхньої поверхні) [4].

Розгляду астрономіації англійської й таджицької мов присвячено праці М. Саїдової [9], російської – Ю. Карпенка [5], І. Лаптевої [6], білоруської та російської (на говірковому матеріалі) – С. Горської [3] та ін. Н. Абдуллаєв вивчав формування таджицької астрономічної термінології та космонімії [1].

Астронайменування в українських новожитніх діалектних зонах, зокрема у східностепових говірках, досі залишаються неохопленими спеціальними комплексними студіями, що й актуалізує вивчення особливостей функціонування зазначеного шару лексики.

Метою статті є опис окремих астрономіацій в українській східностеповій говірці села Більманка Куйбишевського району Запорізької області, що розташоване в південно-східному ареалі українського етномовного простору на межі східностепового й нижньонаддніпрянського континуумів. Для досягнення поставленої мети визначено такі **завдання**: 1) виявити й зафіксувати номени, які репрезентують астрооб'єкти в обстежуваній говірці; 2) окреслити специфіку номінації десигнатів у межах астролексики; 3) висвітлити міждіалектні паралелі астронайменувань.

Виклад основного матеріалу дослідження. Засвідчені в аналізованій говірці назви астрооб'єктів належать до активно вживаної тематичної групи слів, адже народна астрономіація тісно пов'язана із життям людини та її культурою.

Нижче розглянемо особливості реалізації відповідних сем.

Сема 'зірка, одне з численних на нічному небі світлих тіл (загальна назва)' репрезентована іменниками $zo^a p'a$, $z'iro^a c'ka$ і $z'v'ozd'oc'ka$ (демінутивами), а також словосполученням $iyasna zo^a p'a$. Зауважимо, що в поліському обширі зафіксовано варіанти *зараниця* 'зірниця; зоря', *зорениця* 'ранкова зоря, зірниця' [ЛПГ, с. 80, 85], *з'ірка* 'самосвітне небесне тіло', 'планета Сонячної системи', 'сонечко семикрапчасте; Coccinelidae' (останнє значення супроводжується ремаркою «ентомологія») [АЗП I, с. 190], у гуцульському – номінації *звізда* 'зірка' та *зорівка* 'рання зоря' [ГГ, с. 81, 83]; номен *звізда* також засвідчено в буковинському ареалі (зі значеннями 'зоря, зірка', 'зірка, з якою ходять колядувати', 'кокарда' [СБГ, с. 155]) та нижньонаддніпрянському (із семантикою 'зірка (лише про знак, орден, символ)') [ЧНН II, с. 92].

Для реалізації семи 'зоря' носії говірки вживають полікомпонентне найменування – іменне словосполучення $zo^a p'a na neb'i$.

Сема 'зоряний, вкритий великою кількістю зір, ясний (про небо)' виражена прикметником $zor'anij$ та прислівником $zor'ano$. Розповідаючи про зоряне небо, інформант подає коментар, у якому згадує народну прикмету, що пов'язана із цим природним явищем: *na mo^a roz / iyak ba^gato z'v'ozd'oc'ek / c'iste nebo // zor'ano / zor'anij // zor'ane / duzhe zor'ane nebo s'ogod'n'i / drugij raz Кажут*.

Маніфестантом семи 'зоряниця, ранкова зоря (планета Венера перед сходом сонця)' в аналізованій говірці виступає двокомпонентна номінація (у формі атрибутивного словосполучення) $ran':a zo^a p'a$.

Сема 'вечірня зоря (планета Венера після заходу сонця)' репрезентована словосполученням $ve^u c'irn'a zo^a p'a$. Зазначимо, що в гуцульському говірковому ландшафті для передачі семантики 'вечірня зірка' засвідчено однослівні номінації *вечерівка*, *вечірка* [ГГ, с. 36].

Двослівні назви у формі атрибутивних словосполучень (*C'ev'erna z'irka* та *Pol'arna z'irka*) виявлено як репрезентанти семи 'Полярна зірка'.

Сема 'Чумацький шлях, світла туманна смуга, що пролягає через усе зоряне небо' представлена словосполученнями *Чу^u мац'кий Шл'ах* та *М^l'еч'ний Пут'*. Варіант останнього

оніма (*Млечний Шлях*) засвідчено у східнословобожанському континуумі з аналогічною семантикою [СУСГ, с. 129]. Зафіксовано коментар діалектоносія, у якому спостерігаємо синонімічні назви та спробу інформанта пояснити специфіку виникнення однієї з них: *Чу́мац'кий Шл'ах* // ну / *Чу́мац'кий Шл'ах* / у на́род'і ка́жут' / про́йшо́у ч'е́рез Б'і́л'манку ж *Чу́мац'кий Шл'ах* / *М'л'еч'ний Пут'* // да / і *Чу́мац'кий Шл'ах* ка́жут' / і *М'л'еч'ний Пут'* ка́жут' // ну ва́ши ч'е́то л'у́ди ста́р'і ка́зали / на́в'ерно / це во́ни то́ді ж ба́ч'или ц'і́х чу́мак'іу́ / йа́к'і йшли ч'е́рез це се́ло / при м'і́н'і та́кого ў́же не́ було // хо́т'а чу́мак мог виби́рат' со́б'і шл'ах т'ро́шки ў́л'ево / т'ро́шки ў́право / ад'н'і ч'е́рез те се́ло йшли / д'руг'і ч'е́рез те се́ло йшли / мо́же / бу́ли ра́зн'і / йа не́ зна́ю / йа́к там / зна́ю / ч'у́ла / шо чу́маки йшли і н'і́с'н'а йе́с'т та́ка.

Сема 'фази Місяця' маніфестована іменниками – демінутивом *мо́лади* ч'о́к, композитами *ново́лун':а*, *поўно́лун'і́е* та словосполученням *поў́ний м'і́сац'*. Обізнаність із фазами Місяця допомагає мешканцям завбачувати погоду: ну бу́вайе та́кий то́нен'кий / йа́к ро́ж'да́йце':а / мо́лади ч'о́к на́зива́йце':а / а то́ді в'і́н ро́с'те / і йа́к ро́жки в:е́рх / зна́ч'ит' в'і́дро д'ержи́ц':а / йа́к ро́жок ў́низ / зна́ч'ит' дош'ч'а не́ бу́де // ново́лун':а / поў́ний м'і́сац'.

Сема 'Велика Ведмедиця' виражена словосполученнями *Ме́дв'е́диц'а Ве́лика*, *Ве́ликий Ко́ш* та іменником *ч'е́р'пак*. Подібне словосполучення (із компонентом *Великий*) засвідчено у східнословобожанському обширі – *Великий Віз* 'Велика Ведмедиця (сузір'я)' [СУСГ, с. 36].

Сема 'Мала Ведмедиця' в досліджуваній говірці репрезентована словосполученням *Ме́дв'е́диц'а Ма́ла*. Номен у формі словосполучення з тотожним значенням виявлено в гуцульському масиві: *мали́й ві́з (виз)* 'сузір'я Малої Ведмедиці' [ГГ, с. 119].

Заслуговують на увагу також номінації, пов'язані з моментом появи або зникнення такого небесного світила, як сонце. Зокрема, для вираження семи 'вдосвіта, дуже рано, перед світанком, на світанку' в досліджуваній говірці функціонують прислівник *у́досв'і́та* та прийменниково-іменникове сполучення *до́ за'р'і*. Зауважимо, що в гуцульському обширі засвідчено варіант (без префікса у-) *досв'і́та* 'на світанку, рано-вранці' та спільнокореневий іменник *досв'і́ток* 'світанок' [ГГ, с. 62], у східнословобожанському масиві – номен *досв'і́тки* 'групове гуляння молоді' [СУСГ, с. 69].

Сема 'займається на світ, починає світати' представлена іменниками *рас:в'е́т* і *св'і́танок*, атрибутивним словосполученням *йас'ний рас:в'е́т* та дієсловом *св'і́та́е*. Підкреслимо, що у східнословобожанському просторі виявлено іменник *расвет* 'світанок' [СУСГ, с. 181], який, очевидно, функціонує під впливом російської мови.

Один із мешканців с. Більманка зазначає особливості вживання номінацій для позначення того часу доби, коли починає світати: ну / ў́нас в аснаў'но́м ка́жут' *рас:в'е́т* // ну / *йас'ний рас:в'е́т* от пайаў'л'айіц':а / ш'ч'е́ сонце не́ з'йі́шло / а у́же та́ке не́бо йас'не́ / йас'не́ // *св'і́танок* ш'ч'е́ упо́треб'л'айут' / ну там / хто ў́ч'іте́л'а / хто ш'ч'е́ шо́с' не́бут' та́ке ч'і́сто поук'райі́нс'к'і // хо́т'а ў́же й ў́ч'іте́л'а не́ре́ве́лис'а т'ро́шки / о́тут йа́к по́будут' т'ро́шки ў́се́л'і / то во́ни ў́же нач'і́найут' по́б'і́л'манс'каму́. Як бачимо, діалектоносі́й у коментарі використовує синонімічні назви.

Сема 'світанок, пора доби перед сходом сонця, коли починає розвиднятися, початок ранку' маніфестована іменниками *рас:в'е́т* і *св'і́танок*, а також словосполученнями *йас'ний рас:в'е́т* і *утр'і́шн'а зо́р'а*.

Сему 'світає, стає світліше, ясніше на світанку' виражено дієсловом *роз'видн'у́йце':а* (і комбінованим – акцентуаційно-морфологічним варіантом *розви́д'н'айце':а*). Деякі подібні форми виявлено і в інших діалектних континуумах. Так, у гуцульському просторі засвідчено варіант *розви́дати(си)* 'світати, розвиднятися' [ГГ, с. 164], у буковинському – варіанти *роз'виднитиси* 'розвісти (про світанок)' та *розвиднятиси (-са)* 'світати, зоріти' [СБГ, с. 460].

Щодо зазначеного періоду доби один з інформантів зауважує: *розви́д'н'айце':а* // *роз'видн'у́йце':а* ў́нас ка́жут' / у́же п'і́ту'хи сп'і́вайут' / *роз'видни́лос'а* / зна́ч'і́т' / на́да ў́ста́ват'.

Сема 'вранці, у ранковий час' репрезентована прислівником *ра́но*.

Для реалізації семи ‘полудень, середина дня, час найвишого стояння сонця над горизонтом’ діалектоносії послуговуються іменниками $o^a|b'id$, $^1n'i'den$, 1полуден . Окремі варіанти лексем зафіксовано також в інших говіркових обширах. Так, у західнополіському континуумі засвідчено номен $ob'id$ із широкою семантикою (‘споживання їжі серед дня’ (із цим значенням виявлено також фонетичні варіанти $gob'iid$, $b'id$), ‘сніданок’, ‘поминки по померлому на сороковий день’, ‘поминки по померлому, коли виповниться рік’, ‘південь’), прислівник $n'ivdn'i$ (із наголосом на останньому складі) ‘опівдні’ та іменник $полуден$ (із наголосом на другому складі) зі значеннями ‘приймання їжі між обідом і вечерею’ (із цією семантикою засвідчено також фонетичний варіант $полудин$), ‘приймання їжі в середині дня’, ‘взята з собою їжа на поле або сінокіс’, ‘вирій’, ‘південь’ [АЗП II, с. 4, 48, 67], у східнословобожанському просторі – дериват $полудник$ (із наголосом на першому складі) ‘підвечірок’ [СУСГ, с. 170].

Репрезентантами семи ‘смеркає, стає темніше після заходу сонця’ в досліджуваній говірці виступають дієслівні форми $веч'e|p'iiе$ і $суте^u|n'iiе$. Зауважимо, що в західнополіському континуумі зафіксовано інфінітив $суте^u|n'ити$ (і фонетичні варіанти $сутон'ити$, $сутун'ити$) та форму $сутен'iiе$ із семантикою ‘смеркати’ [АЗП II, с. 186].

Зазначена пора доби у носіїв говірки пов'язана з кінцем роботи, яку доводиться виконувати щодня по господарству. Про це свідчить такий коментар: $веч'e|p'iiе / ра^1боту ко^a|н^1ч'ат' / ^1нада // веч'e|p'iiе \dot{y}же / суте^u|n'iiе ^1тоже ^1кажут' / веч'e|p'iiе ^1кажут' / ^1сонце за^1ходе / ^1нада йти$.

Сема ‘смерком, після заходу сонця; коли смеркається’ представлена дієслівною формою $смер^1кайе$. Підкреслимо, що у східнословобожанському обширі виявлено прислівник $смирком$ ‘після заходу сонця, коли починає темніти’ [СУСГ, с. 193], у буковинському – $смерьком$ ‘після заходу сонця; коли смеркає’ [СБГ, с. 503], у поліському – дієслово $смеркат$ з іншим значенням – ‘сякати’ [ЛПГ, с. 199].

Маніфестантами семи ‘сутінки, півтемрява, що наступає після заходу сонця’ є іменник $те^u|мно^1та$ та дієслово $с^1меркло$. Зауважимо, що в одеських говірках засвідчено варіанти $темра$ і $темрота$ ‘темрява’ [СУГО, с. 191], у східнословобожанських – іменники $смерк$ ‘сутінки’ і $темнота$ ‘темінь’ [СУСГ, с. 193, 203], у буковинських – іменник $смеркь$ ‘смерть’ і прислівник $темноси (-са)$ ‘темно’ [СБГ, с. 503, 542].

Сема ‘темінь, абсолютна відсутність світла’ в обстежуваній говірці виражена іменниками $те^u|мно^1та$ і $те^u|м^1р'ава$.

Сема ‘заграва, відблиск на небі яскравого світла, пожежі, сяяння небосхилу під час заходу і сходу сонця’ репрезентована іменниками $заре^u|во$, $заг^1рава$ та дієсловом $же^u|р'iiе$. Окремі варіанти лексем виявлено в інших українських говіркових континуумах. Так, у східнословобожанському просторі засвідчено іменник $зарево$ ‘заграва’ [СУСГ, с. 83], у поліському обширі – дієслово $жаврат$ (і варіанти $жаврать$, $жеврати$, $жеврети$, $зеврат$) ‘ледь горіти, жевріти’, іменник $загрева$ (і варіанти $загрево$, $зевриво$) ‘заграва’ [ЛПГ, с. 72, 76].

У досліджуваній говірці зафіксовано коментар, який містить відомості про народні прикмети, пов'язані з цим явищем неживої природи: $ну ^1каже^u|м / на ^1в'ітер ^1же^u|р'iiе // на ^1в'ітер / на мо^1роз // ну так ми і ^1каже^u|м / шо к^1расне ^1сонце за^1ходе / це на той / на ^1бур'у // ^1каже^u|м ^1заре^u|во ^1тоже / бу^1вайут' та^1к'і сло^1ва / да // ну заг^1рава / це ^1кажут' / ко^1ли хто паук^1райнс'к'і / а так в асна^1ном ^1кажут' шос' ^1йаркий та^1кий гари^1зонт / ^1за^1ўтра / на^1в'ерно / ^1в'ітер ^1буде / а бо ма^1роз ^1буде ха^1роший // да йак з'і^1моу на ма^1роз / а л'ітом на ^1в'ітер і на жа^1ру ^1може^u|т' бут' ^1тоже та^1ке$.

Астрономени відзначаються інформативністю, оскільки небесні тіла споконвіку відігравали вагомий роль у сприйнятті людьми довкілля.

Висновки дослідження та перспективи подальших наукових розвідок. Таким чином, назви небесних тіл і явищ, пов'язаних із ними, є важливим сегментом лексики навколишньої природи. Аналіз астрономенив та коментарів до них свідчить про тісний контакт людей з астрооб'єктами, який допомагає виявляти науковцям особливості зв'язку зафіксованих назв із повір'ями та прикметами. Зауважимо, що в астрономінаційній системі досліджуваної говірки здебільшого функціонують однокомпонентні назви; полікомпонентні номінації відзначаються

меншою частотністю використання в живому мовленні. Деякі східностепові назви мають семантичні й формальні відповідники в інших українських говіркових масивах. Перспективним вважаємо системний опис астролексики українських східностепових говірок в ономасіологічному й лінгвогеографічному аспектах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абдуллаев Н.Ш. Формирование таджикской астрономической терминологии и космимии : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. филол. наук : спец. 10.02.02 «Языки народов СССР (таджикский язык)» / Н.Ш. Абдуллаев. – Душанбе, 1978. – 21 с.
2. Богуш О.М. Українська астрономічна термінологія кінця XIX – першої третини XX ст.: генеза, структура, системна організація : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / О.М. Богуш. – Луцьк, 2015. – 20 с.
3. Горская С.А. Астрономическая лексика в гродненских говорах как фрагмент белорусской языковой картины мира в сопоставлении с русской / С.А. Горская // *Studia Rossica Gedanensia*. – Gdańsk, 2014. – № 1. – С. 411–420.
4. Карпенко О.Ю. Про космонімічний фрейм / О.Ю. Карпенко // *Записки з ономастики*. – Одеса : Астропринт, 2009. – Вип. 12. – С. 51–63.
5. Карпенко Ю.А. Названия звездного неба / Ю.А. Карпенко. – М. : Наука, 1981. – 184 с.
6. Лаптева И.Е. Русская астрономическая терминология (лингвистический аспект изучения) : дис. на соискание ученой степени канд. филол. наук : спец. 10.02.01 / Лаптева Ирина Евгеньевна. – М., 1984. – 298 с.
7. Підгородецька І.Ю. Образно-символічний потенціал космонімів як засобів вербалізації краси природи (на матеріалі творів української дитячої літератури другої половини XIX – початку XX ст.) / І.Ю. Підгородецька // *Лінгвістичні дослідження : зб. наук. праць Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди*. – Х., 2008. – Вип. 26. – С. 67–71.
8. Плечко А. Місяць у традиційних уявленнях поліщуків та його номінація в середньополіських говірках / Антоніна Плечко // *Волинь – Житомирщина : історико-філологічний збірник з регіональних проблем*. – Житомир, 2010. – Вип. 22 (II). – С. 350–356.
9. Саидова М.Г. Астрономическая лексика в английском и таджикском языках / М.Г. Саидова // *Молодой ученый*. – 2011. – № 4. – Т. 1. – С. 235–237.
10. Синишин Л. Астрономічна лексика української мови та її вивчення в курсі української мови як іноземної / Лілія Синишин // *Теорія і практика викладання української мови як іноземної : зб. наук. праць*. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2008. – Вип. 3. – С. 214–218.
11. Соломахін А.Ф. Структура, функціонування та розвиток астрономічної термінології української мови (друга половина XX – початок XXI ст.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / А.Ф. Соломахін. – Х., 2015. – 20 с.
12. Тріль О. Назви на позначення поняття «група зірок» у писемних пам'ятках з Полісся в контексті староукраїнської мови / Ольга Тріль // *Волинь – Житомирщина : історико-філологічний збірник з регіональних проблем*. – Житомир, 2010. – Вип. 22 (I). – С. 180–185.
13. Тріль О. Назви нічного світила в пам'ятках української мови / Ольга Тріль // *Волинь – Житомирщина : історико-філологічний збірник з регіональних проблем*. – Житомир, 2009. – Вип. 18. – С. 104–112.
14. Тріль О. Назви сузір'їв в українській мові XVI–XVII століть / Ольга Тріль // *Писемні пам'ятки : сучасне прочитання*. – Львів : Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2011. – С. 107–112.

ДЖЕРЕЛА ТА ЇХ УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ

15. АЗП – Аркушин Г.Л. Словник західнополіських говірок : у 2 т. / Г.Л. Аркушин. – Луцьк : Вежа, 2000. – Т. 1. – 354 с. ; Т. 2. – 458 с.
16. ГГ – Гуцульські говірки : короткий словник / [відп. ред. Я. Закревська]. – Львів, 1997. – 232 с.
17. ЛПГ – Лисенко П.С. Словник поліських говорів / П.С. Лисенко. – К. : Наук. думка, 1974. – 260 с.
18. СБГ – Словник буковинських говірок / [за заг. ред. Н.В. Гуйванюк]. – Чернівці : Рута, 2005. – 688 с.
19. СУГО – Словник українських говорів Одещини / [за ред. О.І. Бондаря]. – Одеса : ОНУ ім. І.І. Мечникова, 2010. – 232 с.
20. СУСГ – Словник українських східнослов'янських говірок / Катерина Глуховцева, Валентина Леснова, Ірина Ніколаєнко та ін. – Луганськ, 2002. – 234 с.
21. ЧНН – Словник говірок Нижньої Наддніпряни : у 4 т. / В.А. Чабаненко. – Запоріжжя, 1992. – Т. 2. – 371 с.

Дворянkin В., Онищенко Ю. Астрономіація в говорі села Бельманка Куйбишевського району Запорізької області.

В статті представлено описання астролексики, употребленої в новообразованном украинском восточностепном говорі села Бельманка Куйбишевського району Запорізької області, которое расположено на границе восточностепного и нижнеподнепровского диалектних континуумов. Проанализировані номінації окремих небесних світл (наименования звезд, созвездий), а также названия, связанные с фазами Луны и с моментом появления или исчезновения

солнца. Наблюдение над астрономами показало, что большинство наименований являются моноксемами. Аналитические названия представлены преимущественно атрибутивными словосочетаниями. Засвидетельствовано явление лексической номинации (на уровне слова и словосочетания). Интерпретация некоторых астрономов исследуемого восточностепного говора через призму других украинских диалектных ландшафтов показала, что для многих понятий, связанных с наименованием астрообъектов, в разных ареалах украинского этноязыкового пространства выявлены общие названия, которым свойственны фонетические, морфемные и семантические отличия.

Ключевые слова: украинские восточностепные говоры, астрономинация, астролексика, сема, манифестант.

Dvoriankin V., Onyshchenko Yu. Astronomination in the Dialects of Bilmanka Village of Kuibushev District of Zaporiz'ka Region.

The article gives a broad outline of astrovocabulary used in a newly formed Ukrainian eastern steppe dialect in the village of Bilmanka of Kuibushev District of Zaporiz'ka Region situated on the border of eastern steppe and lower Dnieper dialect continuums. The authors analyze nominations of definite celestial stars, i. e. names of stars, constellations as well as the names related to lunar phases, appearance and disappearance of the sun. Thorough observation of the astronomens testifies to the fact that most part of the names in question prove to be monolexemes. Analytical names are mostly presented by attributive word combinations. The authors reveal the phenomenon of lexical nomination both on word and word combination level. The interpretation of eastern steppe dialect astronomens through the alembic of other Ukrainian dialect landscapes denotes that a great number of nomens related to the names of objects in various areas of Ukrainian ethno-lingual space reveals common names that have certain phonetic, morpheme and semantic differences.

Key words: Ukrainian eastern steppe dialects, astronomination, astrovocabulary, seme, manifestant.

Ростислав Коваль
(Львів)

УДК 615.825.001.4

ЗАПОЗИЧЕННЯ В ТЕРМІНОЛОГІЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

У статті розглянуто функціонування запозичень в термінології реабілітації французької та української мов. Встановлено, що у французькій терміносистемі реабілітації найбільша кількість термінів запозичена з англійської та німецької мов. У свою чергу, в терміносистемі реабілітації української мови вживаються запозичення з англійської, французької та італійської мов. Домінування англійських термінів в якості запозичених у зазначених мовах пояснюємо динамічним розвитком реабілітації, а також медицини загалом, в англомовних країнах (США, Великобританія, Канада) у ХХ та ХХІ століттях, що, відповідно, також вплинуло на інтенсивний розвиток термінологічного апарату цієї галузі. У французькій та українській мовах запозичення використовуються для найменування різноманітних порушень і травм, методів реабілітації, вправ на відновлення, медичних апаратів (зокрема, протезів), а також тестів для визначення функціонального стану організму. Запозичення в термінології реабілітації повинні відповідати потребам як термінотворців, так і фахівців зазначеної галузі. Проблема відбору національного або запозиченого терміна на позначення певного поняття у реабілітації залишається актуальною та потребує подальших досліджень.

Ключові слова: термін, запозичення, реабілітація, французька мова, українська мова.

Постановка проблеми. У наш час питання про запозичення у термінології набуло особливого значення, зважаючи на посилення міжнародного характеру наукових досліджень й активізацію термінів-інтернаціоналізмів [5, с. 14]. Термінотворці більшості країн світу прагнуть у сучасних умовах обміну інформацією поєднати елементи як інтернаціональності терміносистем (для полегшення міжнародного спілкування), так і національної самобутності [3, с. 119].

Запозичення – це звук, морфема, слово або його окреме значення, фразеологізм, синтаксична конструкція, перенесені з однієї мови в іншу, а також сам процес подібного